

USE OF DISINFORMATION IN MILITARY CONFLICTS

Veliko P. Petrov

*Faculty of Artillery, Air Defense and Communication and Information Systems,
National Military University, Shumen, Bulgaria, veliko_pp@abv.bg*

Abstract: *This report describes the use of misinformation in military conflicts. The experience of local wars and military conflicts shows that the goals of disinformation have been most fully achieved when the measures for its implementation are carried out comprehensively and not only in the military, but also in the political and economic spheres, both strategically and operationally. -tactical levels. Thanks to this, it was possible to keep secret deployment plans for military action, disorienting the enemy and imposing one's will. Moreover, the actions to deceive the enemy at the strategic level were mainly aimed at keeping secret the plans of the war as a whole, and at the operational and tactical level - to disorient the enemy's command in terms of position, condition and possible actions. The increased role of disinformation measures is also reflected in their special planning, carried out in a number of NATO countries, where a special place is given to measures to mislead not only the military command of the other country, but also the population of their countries. Disinformation measures are carried out in various ways, using all means of communication, broadcasting, television, the press (including friendly and neutral countries), the constant distribution of false documents, rumors, grouping of "leaks" of "secret" information, etc. .n.*

Keywords: *Misinformation, disinformation techniques, military conflicts*

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДЕЗИНФОРМАЦИЯ ВЪВ ВОЕННИТЕ КОНФЛИКТИ

Велико П. Петров

Опитът от локални войни и военни конфликти показва, че целите на дезинформацията са били постигнати най-пълно, когато мерките за нейното прилагане се провеждат всеобхватно и не само във военната, но и в политическата и икономическата сфера, както в стратегическата, така и в оперативно-тактическите нива. Благодарение на това беше възможно да се запазят тайни планове за разгръщане за военни действия, дезориентиране на противника и налагане на волята си. Нещо повече, действията за заблуда на противника на стратегическо ниво имаха за цел главно да запазят в тайна плановете на войната като цяло, а на оперативно-тактическо ниво – да дезориентират командването на противниковата страна по отношение на позицията, състоянието и възможните действия. Целият набор от такива мерки допринесе за ефективното използване на техните войски (сили) в точното време и в решителна посока. Предприетите мерки за дезинформация (особено на оперативно-тактическо ниво) са тясно преплетени с други методи и техники на маскировка – сричане, имитация, демонстративни действия. В същото време опитът от войни и военни конфликти

ти показва, че в редица случаи дезинформацията придобива известна „независимост“, „подчинявайки“ други методи на оперативно маскировка на своите „интереси“. С една дума, широк спектър от тези събития, задължително споразумение за мястото и часа на провеждане, участието на различни органи в тях – от военни формирования до правителствени ведомства (включително държавници) позволяват прилагането на принципите на водене на войни и военни конфликти. Повишената роля на мерките за дезинформация се показва и от специалното им планиране, проведено в редица страни от НАТО, където специално място се отделя на мерките за подвеждане не само на военното командване на другата страна, но и на населението на техните страни.

През последните години редица западни страни забележимо засилиха вниманието си към проблема с военната дезинформация (според терминологията, приета във въоръжените сили на Русия, военната дезинформация е елемент на оперативна или стратегическа маскировка). До голяма степен това беше улеснено от опита на използване на сили и средства за военна дезинформация по време на военните действия в Персийския залив и Югославия, както и от военнотехнологичните постижения (разработване и използване на разузнавателни и ударни комплекси, други високоточни оръжейни системи, въвеждането на *стелт* технологии в развитието на авиационната и военноморската техника, създаването на материали с определени, включително контролируеми свойства и др.). Интересът към този проблем се доказва и от симпозиуми, редовно провеждани от 1989 г. в САЩ с участието на специалисти от страните от НАТО по военнотехнически въпроси CCD (Camouflage – маскировка, Concealment – секретност, Deception – дезинформация, измама, имитация).

В резултат на значителните промени, настъпили във военната сфера в чужбина, военната хитрост на настоящия етап може да се характеризира не като „майсторство“ или „изкуство“, които се владеят само от отделни военачалници, а като теория и ефективна система от практически действия на войските при контролирано въздействие върху противника с помощта на средствата и методите за дезинформация. Военната хитрост позволява на командира да постигне изненадваща, масивна, но икономична употреба на сила. В тази връзка, според военни експерти, занимаващи се с този проблем, е необходимо да се проучи опитът от провеждането на военни дезинформационни мероприятия („операции за измама“), организацията на използването на неговите сили и средства, както и да се анализират основните тенденции в развитието на теорията и практиката на военната хитрост.

Фиг 1. Схема за интеграция на сили и средства за борба със системите за бойно управление¹

Военната дезинформация (въвеждане в заблуждение на противника) включва мероприятия, предназначени да заблудят противника чрез манипулиране, изкривяване или фалшифициране на факти. С цел да въздейства на разбирането на противника за ситуацията и да го принуди да действа по такъв начин, че да е изгодно за своите войски².

1 В. Быстров, М. Крысанов, Некоторые особенности военной дезинформации за рубежом, Зарубежное военное обозрение № 7/2001, стр. 11

2 Велико Петров, учебник Стратегически комуникации, НБУ „В. Левски“, Факултет „А, ПВО и КИС“ Велико Търново 2021, ISBN 978-619-7531-20-6, стр. 203

Основните принципи за провеждане на мероприятия за подвеждане на противника (синоними - „операции за измама“, мероприятия за военна дезинформация, мерки за военна хитрост) се определят от инструкцията Joint Military Deception („Обединена военна дезинформация“, одобрена от председателя на Комитета на началниците на щабовете на САЩ през юни 1994 г.), и също така потвърдена в единния устав на JP-3.58 Joint Doctrine for Military Deception („Съвместна доктрина за военната дезинформация“ 1996). Според „Съвместната доктрина“ във въоръжените сили на САЩ са възприети следните принципи като основни при планирането и прилагането на мерките за измама: **съсредоточеност; целеустременост; централизирано управление; сигурност; своевременност; комплексност (интеграция).**

Съсредоточеност. Според западната терминология този принцип определя обекта на въздействието или по-точно целта на измамата. Според чуждестранни специалисти разузнавателните системи на противника обикновено не са самостоятелна цел (мишена) на измамата, а са само канал за предаване на необходимата (невярна) информация на противника - разработчика на решението. В тази връзка е посочено, че противодействието на неговото разузнаване трябва да бъде изборително, което се определя преди всичко от особеностите на операцията по измама, която се извършва, която по правило се състои само в коригиране на разузнавателните действия на противника. Основната цел в този случай е разработчикът на решението и само този, който има правомощия да разработва и взема решения, които допринасят за постигането на целта на измамата.

Както отбелязват западните специалисти, всяка ситуация трябва да бъде анализирана, за да се определи противниковия командир, който има правомощията да извърши желаното действие. Например, ако целта на измамата е да премести противниковата дивизия в резерв от заетите позиции на други, по-малко изгодни за предстоящите действия, то основният обект е командирът на противниковия корпус (армия), който включва тази дивизия. В този случай трябва да се има предвид, че командирите, подчинени на него, обикновено нямат правомощия да определят местоположенията на своите части - това е в прерогатива на висшия командир.

Целенасоченост. В съответствие с този принцип измамата включва действия, които ще накарат противника да предприеме (или да не предприеме) определени действия. Целта на военната дезинформационна операция се разглежда като желания резултат от измамата, изразена като това, което противникът трябва или не трябва да направи в решаващ момент от време и / или място. На практика това означава, че при всяка операция и евентуално на всеки от нейните етапи целите на измамата ще бъдат различни, в зависимост от специфичните условия на преобладаващата ситуация.

В ръководните документи за организиране на мероприятия за измамата по време на съвместни операции, провеждани от Съединените щати и техните съюзници, показват, че целта на измамата винаги трябва да се посочва по отношение на специални и конкретни действия, например убеждаване на противника да премести резервните си части от точка А до точка Б към такава по това време. В същото време се подчертава, че карайки противниковата страна да мисли, че основният удар ще бъде нанесен по левия му фланг, не е цел, а само желано възприятие.

Това тълкуване е в пълно съответствие с правилата на формалната логика, тъй като е получено чрез уточняване на целта на дезинформацията („измама на противника“) под формата на определяне на желаните действия на противника. В същото време е много по-лесно да се контролира тяхното изпълнение, по-значима и разбираема за командира е ползата от продължаващите военни дезинформационни мероприятия.

Централизирано управление. Според този принцип една „лъжлива операция“ трябва да се управлява (и контролира) от един орган. Това е необходимо, за да се избегне объркване и да се гарантира, че различните органи, участващи в тази операция, се придържат към един единствен планиран сюжет (замисъл) и не влияят отрицателно върху постигането на други цели на операцията. В същото време се смята, че изпълнението на измамата може да бъде децентрализирано, но само от момента, в който всички, участващи в този процес, вече не трябва да се придържат към плана.

Сигурност (секретност). Изискванията на ръководните документи показват, че противникът не трябва да е наясно с намеренията на войските да мамат и тяхното изпълнение. Успешните действия изискват стриктно спазване на сигурността. За тази цел се препоръчва да се използва критерият „знае само какво е необходимо“, който трябва да се прилага при всяка такава операция.

Своевременност. „Лъжливата операция“ изисква внимателно определяне на времето. Трябва да се остави достатъчно време за изпълнение на следните стъпки: описание на операцията; оценка на възможностите на разузнавателната система на противника да събира, анализира и предава данни; оценка (фиксиране) на реакцията на разработчика на решението на противника, както и данните на неговата интелигентност, с цел откриване на действията, които са резултат от решението. В хода на планирането на операция за измама е необходимо да се изчисли времето на реалните действия на своите войски; определят времето, необходимо на войските им да извършат измамата; анализиране къде конкретни дейности съответстват на обичайната последователност от събития; за изясняване на времето, необходимо на разузнавателната система на противника за събиране, анализ и предаване на показаните данни; определя времето, необходимо за изпълнение на желаното решение и издава заповед за необходимите действия; посочва времето за желаното действие на противника.

Съгласуваност (комплексност, интеграция). Всички усилия за военна дезинформация трябва да бъдат интегрирани в основната операция, която подкрепят. Разработването на концепцията за замисъла за измама трябва да се предприеме като част от замисъла на операцията. Прилагането на този принцип се опростява поради факта, че мероприятията за военна дезинформация се извършват в рамките на т. нар. борба със системите за бойно управление (*Command and Control warfare*), която предвижда тяхното използване заедно с операции за осигуряване на оперативна сигурност, психологически и радиоелектронни, осъществяване на физическо поразяване, всестранно предоставени от разузнаването. Целта е да се предотврати изтичането на информация за собствените им ВС и да се намалят способностите на противника за командване и управление.

Военна дезинформация се извършва в поддръжка на съвместните операции с цел да се повлияе на командването и щаба на противника, да се намалят техните способности за командване и управление.

Разузнаването и контраразузнаването са изключително важни за организирането на военната дезинформация, особено по време на планирането, изпълнението и завършването на всяка операция.

Психологическата операция е системен процес на предаване на специално подготвени съобщения за избран обект на влияние. За разлика от военната дезинформация, целите на психологическата операция обикновено са групи хора, а измамата обикновено е насочена към конкретни личности.

Оперативната сигурност е процесът на идентифициране и разпознаване на важна (критична) информация за въоръжените сили на потенциален противник и неговите съюзници, техните способности, намерения и последващ анализ на действията на техните войски с цел да се предотврати получаването на тази информация от противника; определяне на информация, която може да бъде открита пряко или косвено от разузнаването на противника; оповестяване на своите въоръжени сили и съюзниците за евентуално изтичане на информация; разработване на препоръки за затваряне на каналите за изтичане на информация.

Електронната война е действие, при което се използват средства за електромагнитна, насочена енергия и самонасочващи оръжия за атака на противника чрез въздействие върху неговия личен състав, военна техника и оръжия, радиоелектронна защита на своите въоръжените сили и радиоелектронна осигуряване на техните бойни действия.

Физическото унищожаване (поразяване) може да увеличи ефективността на военната дезинформация чрез „преоформяне“ на способностите на противника да събира информация чрез **поразяването** или ликвидирането на противниковите разузнавателни системи или тяхното местоположение.

Всъщност борбата срещу системите за бойно управление е способ за изпълнение на задачите на информационната война на военно ниво. Командването трябва внимателно да подбере и обучи разработчиците на мероприятията по военна дезинформация. Те трябва да имат голямо въображе-

ние, тъй като способността да се мисли и да се извърши ефективна измама зависи пряко от творческия потенциал, използвана за проектиране и поддържане на легендата за операцията. Такива специалисти трябва да знаят: задачата да заблудят всеки компонент и други способности на борба със системите за бойно управление; задачите на своите специални сили и техните оперативни зони на действие; концепцията за оправдан риск, инициативност, оперативна сигурност и внезапност; възможностите на разузнавателните системи и техническите сензори на приятелски сили и противника, техните характеристики за предаване на информация и методологията за нейната обработка; информация за психологически и културни фактори, които могат да повлияят на планирането на противниковите действия и вземането на решения, както и за способностите на противника да планира и развива измамни действия (както официални, така и неформални); специални средства и оръжейни системи, които могат да се използват за осигуряване на специалните мероприятия.

В хода на планирането на „лъжлива операция“ се разработват няколко варианта, като те се проверяват от гледна точка на тяхната безопасност, осъществимост и степента на въздействие върху реалните действия на войските. При разработването на замисъла за специалните операции се обръща специално внимание на анализа на времевите показатели (определяне на най-неблагоприятното време за противника): кога се изисква неговото действие (или бездействие) – утре, следващата седмица или следващия месец? Обхватът на „лъжлива операция“ може да бъде ограничен от времето, което е на разположение за нейното планиране и изпълнение. Също така зависи от това дали целта на измамата е предпазлива или дръзка, дали противникът ще реагира на първоначалните данни от разузнаването или ще изисква потвърждение чрез други разузнавателни източници, преди да повлияе на решението. Необходимо е също така да се изчисли: времето, необходимо за вземане на решение; силите, които се противопоставят на неговото изпълнение (колко време ще отнеме формулирането и подготовката на заповедта, колко време ще отнеме на противника да извърши желаното действие за противоположната страна). Например, ако целта на измамата е да премести артилерийския дивизион на противника в някоя „отдалечена точка“, то обектът на измамата се нуждае от време, за да издаде заповед за напредване, да го доведе до дивизиона и да го изпълни; процесът на разузнаване (колко време продължават демонстративните действия, за да позволят на системите за откриване и събиране на данни на противника да анализират и да предоставят целта на измамата с невярна информация, причинена от измамата; колко време трябва да се случи това).

Заблуждаването на противника трябва да бъде координирано с висшестоящите, съседните, подчинените и осигуряващите щабове. В същото време се подчертава, че мерките за военна хитрост трябва да бъдат координирани преди всичко с отдела за връзки с обществеността и работчиците на психологически операции. В нормативните документи на чуждестранните армии са добре разработени разпоредби за координация с обществените и граждански организации. Тези действия се извършват като част от цялостни политически, военни, икономически и информационни усилия и могат да се извършват преди, по време или след военните действия. Те имат за цел да гарантират, че въоръжените сили получават максимална подкрепа от цивилното население, както и да допринесат за успеха на военните действия и да отразят положителния образ на провеждането на операцията.

Мерките за военна дезинформация трябва да бъдат координирани с психологическите операции, за да се осигури благоприятно отношение на цивилното население, военното ръководство на многонационалните сили. Невниманието при разглеждане на това обстоятелство може да доведе до компромис с операцията за измама. В ръководството се посочва, че „фалшивите операции“ не трябва да са насочени или подвеждащи населението на САЩ, Конгреса или националните медии. Измамните транзакции, които включват медии и обществено наблюдение, трябва да бъдат координирани със служителите за връзки с обществеността, за да се идентифицират потенциални проблеми и да се намали рискът от неволно освобождаване на информация, която би могла да разкрие текущи или планирани измамни дейности.

Рискът е ключов в процеса на планиране на измамите. Необходимо е да го сравним с ползата. В същото време се подчертава, че трябва да се вземат предвид и възможните варианти на неуспешни случаи на измама. Контролът върху разкриването на фактите на „лъжлива операция“ или елементи на измама може да бъде труден поради естеството на самата операция. В същото време военните специалисти смятат, че в повечето случаи е необходимо да се скрие фактът на използване на измама по време на операцията, за да се гарантира, че същите техники на измама се прилагат в следващите операции.

Процесът на развитие на категоричния апарат за военна дезинформация продължава, въвеждат се нови термини и определения:

– *обект (мишена) на измама (deception target)* – разработчиците на решението на противника, които имат способността да го разработват и приемат;

– *желано възприятие (desired perception)* – когато е било възможно да се убеди обектът на измама в необходимостта да се вземе решение, необходимо за постигане на целта на измамата;

– *мероприятия за измама (deception event)* – се извършват в определено време и на място в подкрепа на операцията за измама;

– *измамно действие (deception action)* – набор от взаимосвързани измамни събития, които съставляват основния компонент на лъжливата операция;

– *критична информация (critical information)* – изключително необходима за противника информация за войските и техните намерения, която той се стреми да завладее;

– *критерият „да се знае само каквото е необходимо“ (need-to-know)* съдържа списък с неразкрита информация, която се съставя от разработчиците на измамата и се съобщава на конкретен изпълнител;

– *съотношението „риск – полза“ (risk -benefit)* е ключов елемент от планирането на измамите, то трябва да се оценява на всеки етап от операцията;

– *сигнатура (signature)* – съвкупност от демаскиращи характеристики на обект, неговия „портрет“;

– *сигнатурно управление (signature management)* – промяна, изкривяване на характеристиките, открити от противника чрез прилагане на активни или пасивни мерки, използващи технология, оборудване или тактика;

– *профил на военно формирование, обект (unit profile)* – описание на оборудването на военно формирование, както и къде, кога и как се извършват действията му. За да се улесни планирането на измамата, се разработват бази данни за профилите на техните войски и показатели (демаскиращи функции).

Най-често срещаните методи за предизвикване на объркване бяха разпространението на слухове за превъзходството в количество и мощ на своите войски (този метод беше особено често използван от Александър Велики - IV век пр. н. е.), Използването на плашещи стандарти, маски, саундтраци от военни операции и т.н. . Важен метод беше и дезинформацията на противника, за да се осигури изненадата на нападението³.

Класически пример за дезинформация е „троянският кон“, който играе решаваща роля в Троянската война от 13 век пр.н.е. за разделянето на сферите на влияние в Мала Азия между гръцките племена. Благодарение на „троянския кон“, който според изпратеното от спартанците лице е бил подарен на града от богинята Атина, спартанците превземат Троя и я унищожават до основи. Изразът „троянски кон“ се е превърнал в професионална поговорка за разузнавачите за обозначаване на операция за дезинформация на противника, последвана от военното му поражение.

Ханибал (III-II в. пр. н. е.) е смятан за един от най-добрите специалисти в древния свят по дезинформация на противника. И така, древногръцкият историк Полибий е оставил доказателства за това как Ханибал умело е провеждал операции за дезинформация на противника. Дълго време той

³ Сулейманова Ш.С., Назарова Е.А., учебное пособие „Информационные войны: история и современность“, Москва.: Международный издательский центр „Этносоциум“, 2017, с.7

разпространяваше слухове, че в армията му се е появила определена болест, така че римляните да не се изненадат да чуят, че той отдавна стои с армията си на едно място, когато самият той е само на три дни път от Тарент. Тази маневра позволи на Ханибал бързо да превземе града. Друг пример е подготовката на Ханибал за битката с римските легиони при река Требин, по време на която той активно разпространява слухове за неразрушимата сила на новото оръжие на картагенците, което допринася за формирането на психологическата готовност на римляните за поражение.

Техниките на дезинформация са успешно използвани от Чингис Хан и Бату, винаги разпространявайки слухове предварително, преувеличавайки броя и бруталността на монголските войски. Когато нахлуват в Грузия, монголите носят кръстове пред себе си, за да подведат авангарда на грузинското опълчение. По заповед на Чингис хан на Запад се разпространяват писма, в които се казва, че Чингис хан не е водач на неизвестни варвари, а цар Давид с армия.

Дезинформационната маневра беше успешна. Епископ, поддръжник на петия кръстоносен поход, Яков де Витри в писмо до папа Хонорий през 1221 г. пише за появата на неочакван съюзник с жълта кожа в борбата за „Гроба Господен“ в Палестина: „Нов и мощен съюзник на християнството, индийският цар Давид, се появи. Начело на армията си, която е безброй, той започна да се бори с неверниците“. В Унгария монголите прибегват до разпространение на фалшификати с кралския печат. Те съдържат призив към народа, в който унгарският крал твърди, че призовава за прекратяване на съпротивата и подчинение на монголите.

Значението на дезинформацията по време на планирането на военни операции се вижда особено ясно от анализа на мерките, предприети в навечерието на тяхното отприщване в Близкия изток през 50-80-те години. Тройна агресия срещу Египет (1956). Непосредствената причина за атаките на Великобритания, Франция и Израел срещу Египет беше изявлението на президента на тази страна Гамал Абдел Насер. От този момент нататък Генералният щаб на въоръжените сили на Великобритания и Франция започна да разработва съвместен план за нападение, наречен „Операция 700“. По-късно Тел Авив също участва в планирането. За да прикрият намеренията си и подготовката на въоръжените сили за военни операции, както и да подведат световната общност относно истинските причини за агресията, военно-политическото ръководство на Великобритания, Франция и Израел, с активното съдействие на Съединените щати, прилагат набор от мерки за стратегическа и оперативно-тактическа дезинформация, като ги изпълняват в две стъпки.

На първия етап, който обхващаше събитията от края на юли - средата на октомври 1956 г., тези дейности бяха насочени главно към широкото налагане на „мнение“ за предполагаемата „неспособност на Египет да осигури непрекъснатата навигация по Суецкия канал“. САЩ изиграха активна роля за разпалване на напрежението в региона и дезориентиране на световната общност и египтяните. Американската администрация и държавния секретар на САЩ А. Дълес изложиха очевидно неприемливи за Кайро проекти за разрешаване на кризата с което изкуствено се забави обсъждането на ситуацията в зоната на канала на различни форуми, като по този начин развърза ръцете на потенциалните агресори, които по това време са започнали да подготвят нападението. В публични изявления лидерите на Великобритания, Франция и Израел заявиха, че тяхната „цел е да намерят мирно решение на проблема“ и те се стремят да „разрешат въпроса за Суецкия канал с мирни средства“. Всъщност западните сили прекъснаха работата на специално свикано заседание на Съвета за сигурност на ООН, обвинявайки в това египетското ръководство, чиято „непримиримост“ по-късно ги „принуди“ да нападнат тази страна.

Вторият етап от Суецката криза, който обхваща събитията, които се разгърнаха след прекратяването на работата на Съвета за сигурност на ООН и продължи до избухването на военните действия (29 октомври 1956 г.), се характеризира с увеличаване на мерките за подвеждане на арабите и световната общност за истинските причини и извършители на конфликта. В средата на октомври Великобритания, Франция и Израел решиха да ускорят подготовката за война и да отложат атаката срещу Египет от 6 ноември за 29 октомври. Това до голяма степен беше улеснено от бунта, който избухна в Унгарската народна република и се надява, че СССР, ангажиран от унгарските събития, няма да може да отговори с подобаващо внимание на ситуацията в Близкия

изток. В деня на окончателното решение за началото на агресията (16 октомври) неговите участници съобщиха, че в края на този месец в Женева преговорите по суецкия въпрос с участието на генералния секретар на ООН Даг Хамаршелд трябва да бъдат възобновени. На 28 октомври, тоест ден преди израелското нашествие на Синайския полуостров, британският външен министър направи официално изявление, че „един от тези дни възнамерява да отиде в Ню Йорк, за да продължи преговорите с А. Дълес относно мирно уреждане на проблема“.

За да отклони вниманието от подготовката на нападението срещу Египет, Израел провокира военни инциденти на границата с Йордания. През същия период в официалната преса на Тел Авив бяха публикувани поредица от статии за засилване на дейността на арабското разузнаване. Израелската армия започна активно да прилага мерки за повишаване на бдителността, спазване на радиодисциплината и опазване на официалните тайни. Трябва да се отбележи, че извършените дейности бяха увеличени практически преди началото на войната. В съответствие с разработения сценарий, на 29 октомври израелските войски започнаха военни действия в посоките на Суец и Исмаили. На 30 октомври Великобритания и Франция поставиха ултиматум на Израел и Египет, който съдържаше заплаха: ако условията, очертани в него, не бъдат изпълнени, те ще започнат въоръжена интервенция под претекст за „откъсване на воюващите страни“. Естествено, ултиматумът, умишлено изготвен по такъв начин, че да изключи приемането му от египетската страна, беше отхвърлен от Кайро. На 31 октомври, чрез бомбардировки от въздуха и обстрел от морето, британските и френските въоръжени сили започнаха военни операции срещу Египет.

Агресията срещу Египет, Сирия и Йордания през 1967 г. е поредният опит на западните сили да нанесат удар по национално-освободителното движение в Близкия изток и най-вече по Египет и Сирия, които поеха курс към социално-икономически трансформации в рамките на страна и се фокусира върху Съветския съюз по въпросите за изграждането на въоръжените сили. Те избраха Израел като основен инструмент за постигане на целите си, както в миналото. Причината за отприщването на агресията е рязкото ескалиране на напрежението около териториалните противоречия, останали след Палестинската война 1948-1949 г. и тройната агресия през 1956 г.

В периода на подготовка за агресия израелското военно-политическо ръководство разработи набор от стратегически и оперативно-тактически мероприятия за заблуда на противника, съчетавайки ги в специален план за дезинформация. Основните усилия на стратегическо ниво бяха насочени към засилване на дейностите, за да се убеди световната общност, че именно арабите са подбудителите за ескалацията на напрежението в региона. В оперативния план на израелските въоръжени сили изрично се подчертава: „Светът, по-специално ООН, трябва да бъде убеден, че Египет е започнал пръв“. В същото време Тел Авив се опита да създаде вид на конструктивно отношение към арабското население на страната. Израелската преса съобщи за разработването на „план за ремонт на джамии“ в районите на арабското селище, за откриването на „специален пазар за бедуини“ в Беершеба, за създаването на нови работни места за мюсюлманите, за подготовката на план за „разширяване на жилищата за араби“ и др.

В същото време редица източници на западни медии, повлияни от ционистите, публикуваха материали, предназначени да убедят арабските съседи на Израел, че следващият голям военен сблъсък между тях може да се случи не по-рано от пет до седем години.

Според плана за дезинформация израелското ръководство разрешава Великденски поход към Ерусалим от 17 до 21 април 1967 г. Всъщност под прикритието на религиозно събитие бяха разработени въпросите за проверка на бойна готовност и бяха изяснени възможностите за масово прехвърляне на войски. Едно от най-ранните усилия за дезинформация беше отклонително нападение срещу Сирия, което се проведе около два месеца преди избухването на войната. След това, „открито“ демонстрирайки намеренията си към Дамаск, Кнесетът (израелският парламент) на 9 май 1967 г. даде на правителството правомощията да провежда военни операции срещу Сирия. Агресорът започна демонстративно прехвърляне на войски към сирийската граница. През този период изтече информация, че ако арабите предизвикат война, израелците ще нанесат превантни-

вен удар срещу Сирия, последван от прехвърляне на военни действия на египетска територия, въпреки че по-късно всичко се случи обратното.

Разбира се, дезинформационните мерки бяха проведени заедно с други методи за измама на противника. По този начин, за да заблуди арабите, израелският Генерален щаб извърши обширни демонстративни действия за концентриране на голяма групировка от сили на юг, въпреки че всъщност основното настъпление се подготвяше на север. Поддавайки се на този трик, египетското командване разпореди прехвърлянето на по-голямата част от военноморските си сили от Средиземно море в Червено море, както и авиацията от северните авиобазиса, за да предотврати евентуална „основна атака“ от юг. Два дни преди нападението в редица части от втория ешелон на израелските въоръжени сили персоналетът получи седмичен отпуск. По-малко от 36 часа преди началото на агресията израелските медии излъчиха изявление на министъра на отбраната М. Даян, че израелското правителство смята дипломатическите стъпки за по-предпочитани от военните действия. Тези мерки бяха изпълнени толкова убедително, че ден преди избухването на военните действия повечето чуждестранни кореспонденти, след като решиха, че ситуацията ще се нормализира, напуснаха Израел. Освен това израелската преса публикува доклад за отпускането на допълнителни заеми за разширяване на спешните доставки на храна в граничните райони, което е трябвало да дезориентира арабите относно истинската дата на избухване на военните действия, тъй като е ясно, че такова решение е не е възможно ден преди атаката.

Съществена помощ на Тел Авив при подготовката на агресията оказаха САЩ, които, прибегвайки до различни форми на дезинформация и оказвайки натиск върху арабите, осигуриха прикритие за атаката на международната арена. Така президентът на САЩ Л. Джонсън, говорейки на 23 май 1967 г. (две седмици преди началото на агресията) с изявление „За положението в Близкия изток“, предупреди Кайро, Дамаск и Аман срещу всякакви военни действия срещу Израел, като по този начин отвлича вниманието от истинския виновник за ескалацията на напрежението в региона. Знаейки датата на начало на нашествието, американците въпреки това насрочиха посещение на египетски правителствени служители във Вашингтон на 6 юни, за да обсъдят ситуацията в Близкия изток. Всичко това позволи на израелското командване да дезориентира ръководството на Египет, Сирия и Йордания и да постигне оперативна изненада. На 5 юни сутринта три израелски ударни групи започнаха настъпление в морските, централните и южните направления на Синайския фронт. Нашествието в Йордания започна на 6 юни, а в Сирия - на 9 юни.

Арабо-израелска война през 1973 г. („Октомврийска война“). В отговор на непрекъснатите провокации от Израел, военно-политическите ръководства на Египет и Сирия през есента на 1973 г. решават да започнат война срещу тях. Учейки се от предишни неуспехи, сирийците и египтяните се съсредоточиха върху усилията за дезинформация на различни нива. Те се основават на версията за подготовка за отблъскване на евентуално нахлуване на израелски войски, както и за провеждане на военни учения. В развитието на операцията в централата беше включен строго ограничен кръг от хора. Многобройните обмени на военни делегации, чиято цел беше да се установи взаимодействие на всички нива на военно-политическото ръководство, бяха придружени от коментари в арабската преса, че степената на готовност на въоръжените сили на арабските страни по това време не позволяват започване на война с Израел. В Египет и Сирия, в подготовка за настъпление, обемът на антиизраелските и антиционистките публикации започна постепенно да намалява.

Настъплението е насрочено за 6 октомври 1973 г., когато в Израел се отбелязва религиозният празник Йом Кипур (Ден на изкуплението), а арабите продължават поста на месец Рамадан. Египет и Сирия също взеха предвид факта, че израелското правителство начело с Голда Ме-ир през този период беше изцяло погълнато от развитието на вътрешнополитическите събития в страната - разгръщащата се предизборна борба.

Успешното използване на фактора изненада беше до голяма степен улеснено и от стратегическите грешки на американското ръководство (чието мнение беше взето предвид в Тел Авив), тъй като в началото на 1973 г. американската дипломатия предприе редица стъпки, насочени към установяване на тайни контакти с египетското ръководство, за да го убедят да поеме по пътя на

отделни сделки. Следователно Вашингтон има пълно доверие, че в случай на нов въоръжен конфликт в Близкия изток, египетският президент А. Садат ще създаде само видимо взаимодействие със своите арабски съюзници и всъщност ще координира тясно както военните, така и политическите действия само с Съединените щати. Във Вашингтон и Тел Авив беше разумно смятано, че курсът, предприет от А. Садат след смъртта на Г. А. Насър, намалява боеспособността на египетските въоръжени сили, включително противовъздушната отбрана на страната, от което са направени погрешни изводи за почти пълната „неработоспособност“ на египетската армия. Освен това опитът от предишните блискоизточни войни допринесе за формирането на мнение сред ръководството на израелския Генерален щаб, че Египет и Сирия няма да започнат военни действия, докато не разполагат с добре оборудвани и обучени военновъздушни сили. И така, въз основа на благоприятния изход за Израел от въздушната битка над територията на Сирия през септември 1973 г., израелското ръководство направи заключение относно небоеспособността на арабските ВВС, както и погрешни заключения за характера на бъдещата война като цяло.

Заедно с мероприятията за дезинформация арабите умело са използвали демонстративни действия и имитация на оперативно-тактическо ниво, допълнени от „изтичането“ на „секретна“ информация. Всичко това допринесе за техния успех. На 6 октомври 1973 г., в следобедните часове, египетските и сирийските сили едновременно започнаха настъпление в Синай и Голанските височини, се втурнаха дълбоко в отбраната на израелците и ги изненадаха.

Агресия срещу палестинското движение за съпротива и национално-патриотичните сили на Ливан през 1982 г. При избора на времето на неговото начало Израел използва редица благоприятни фактори, по-специално промените във ирано-иракския военен конфликт, а именно прехода на оперативната инициатива към Иран и нарастващата загриженост на арабския свят за възникващата ситуация в зоната на Персийския залив. Освен това израелското ръководство също разчиташе на факта, че през този период вниманието на световната общност беше приковано към англо-аргентинския конфликт. Подготовката за агресия е започнала от израелците през декември 1981 г. Както и в миналото, голямо внимание беше отделено на мерките за дезинформация от другата страна, както на стратегическо, така и на оперативно-тактическо ниво.

Ако в подготовка за агресията през 1967 г. Тел Авив подчерта, че демонстрира „мирния“ характер на своите стремежи, парадирайки с „бацинската“ си загриженост за арабите, живеещи в Израел, тогава, подготвяйки се за нападението над Ливан през лятото на 1982 г., Израелците действаха точно в обратната посока: умишлено изостриха ситуацията, систематично отприщиха порой от заплахи срещу палестинците и ливанците, за да изчерпят психологически арабите и, като притъпиха бдителността им, с неочакван удар по време на блицкрига за постигане на поражение. На международната сцена Тел Авив се придържа към традиционната линия на поведение: подвежда световната общност, фокусирайки се върху желанието си да разреши кризата с мирни средства. Две седмици преди началото на атаката израелските медии съобщиха, че „въпреки петчасовите дискусии в кабинета на министрите относно възможността за атака на палестинците, не е взето решение по този резултат“. В действителност планът за агресия вече беше одобрен.

Непосредствено преди нападението над Ливан израелската преса съобщи за провеждането на непредвидени учения на въоръжените сили, по време на които се предвиждаше да се практикува прехвърлянето на определени части и подразделения от вътрешността на страната до ливанската граница и обратно. Изпълнявайки тези мерки, израелците възнамеряваха да подведат палестинците и ливанците относно графика на началото на инвазията и евентуалния състав на групите сили, участващи в нея. Имаше и „изтичане“ на информация за концентрацията на израелски войски по границата с Ливан. Беше посочено, че ударът може да бъде нанесен на кръстовището на израелско-ливанско-сирийската граница и израелците няма да се осмелят да преминават контролираната от ООН ивица в южния сектор. Всъщност ударът е нанесен едновременно в три посоки, включително през позициите на „сините каски“.

Датата на нашествието не е избрана случайно. Израелците разумно предполагат, че арабите, които свързват тъмните спомени за поражението с деня на началото на войната (5 юни 1967 г.) и

оттогава традиционно поддържат повишена бойна готовност на въоръжените си сили, ще загубят бдителността си следващия ден. При подготовката на нападението на Израел срещу Ливан, САЩ, както и в миналото, осигуриха политическо прикритие за агресията, като официално увериха ливанското правителство в мирните намерения на Тел Авив. Обаче ден преди това израелският министър на отбраната беше на посещение във Вашингтон, където в лицето на държавния секретар А. Хейг той действително получи санкцията на американското военно-политическо ръководство да извърши инвазията. Всичко това до голяма степен осигури оперативна изненада и първоначални успехи на агресора.

Измамата, използвана за гарантиране на успеха на операция “Пустинна буря”, дава пример за това как термините, свързани с измамата, са свързани помежду си. Целта на измамната операция на командващия на Централното командване на ВС на САЩ беше да използва средствата и способности на оперативно-стратегическата дезинформация, за да завърже или изтегли войските на Иракската републиканска гвардия и други боеспособни бойни части далеч от направлението на главния удар.

Целта на измамата беше иракското висше военно ръководство. Желаното възприятие беше, че „коалицията започва фронтален удар през Кувейт“. Бяха разгледани различни варианти за измама. Един от тях, одобрен от командващия, е представен като основно сухопътно настъпление с направление на главния удар в района на Вади ал-Батин. Това „нападение“ беше подкрепена от десантното нападение по крайбрежието на Кувейт. Тъй като тази опция беше финализирана като част от плана за измама, в съответствие с него бяха идентифицирани три вида измами, които бяха използвани за показване на замисъла на операцията. Бяха определени специални средства, включително електронни и физически симулатори и макети за показване на районите, където са разположени военните части, както и разкриване на подготовката и обучението за десантни операции.

Използването на избраните средства е координирано, за да се гарантира, че намерението на измамата се показва съгласувано и последователно. След определяне на часа и мястото на кандидатстване, тези средства бяха включени в плана като мерки за измама. Някои от тях бяха използвани в комбинация за изпълнение на диверсионни маневри и демонстрационни действия на 1-ва бронетанкова дивизия в района Вади ал-Батин през 30-те дни преди началото на сухопътната операция. В същото време трябва да се отбележи, че значителен брой важни противникови цели (ПУ на ОТР, райони за съсредоточаване на бронирани машини на иракската армия), обявени за унищожени, се оказаха фалшиви и бяха изкуствени макети, а понякога само купчини кутии с тръба, покрити с камуфлажна мрежа.

ИЗВОДИ:

1. Опитът от локални войни и военни конфликти показва, че дезинформацията на противника се превръща в задължителна част от подготвителните мероприятия и е широко използвана във всякакви действия, включващи използването на въоръжените сили. Целите на дезинформацията са били постигнати най-пълно, когато мерките за нейното прилагане се провеждат всеобхватно и не само във военната, но и в политическата и икономическата сфера, както в стратегическата, така и на оперативно-тактическите нива. Повишената роля на мерките за дезинформация се показва и от специалното им планиране, проведено в редица страни от НАТО, където специално място се отделя на мерките за подвеждане не само на военното командване на другата страна, но и на населението на техните страни.

2. За подвеждане на противника са използвани невярна информация и действия, възприети от противника като реални. Заедно с умишлено невярна информация се разпространява и информация, която вече е загубила или в близко бъдеще е трябвало да загуби значението си. Мерките за дезинформация се извършват по различни начини, като се използват всички средства за комуникация, радиоразпръскване, телевизия, преса (включително приятелски и неутрални държави), постоянното разпространение на фалшиви документи, слухове, групиране на „течове“ на „секретна“ информация и т.н.

3. Основните направления на дезинформацията бяха насочени към:

- преориентиране на вниманието на противника към вторични цели, включително на дипломатическо ниво, лишавайки го от възможността да маневрира със сили и средства;
- създаване на невярна представа за времето на началото, естеството и мащаба на предстоящата военна кампания като цяло и по-специално операции (военни действия);
- отклоняване на разузнаването на другата страна от истинските им намерения, както и от обекти и райони за съсредоточение на войски и прегрупирането им;
- формирането на мнение сред населението на страната, приятелски и неутрални държави относно легитимността на техните действия, „справедливия“ характер на предстоящата война, както и предизвикване у противника чувство на загриженост относно евентуалния отрицателен резултат от военни действия;
- изолацията на военно-политическото ръководство на противника и нарушаване на комуникацията между въоръжените сили и населението на противниковата държава.

4. Днес дезинформацията е неразделна част от информационната война. Може да се разпространява както чрез традиционните средства за масово осведомяване (преса, радио, телевизия), така и по интернет канали, а в хода на конфликти и чрез слухове и листовки.

References:

1. Dr. Milan Vego, Joint operational warfare: Theory and practice, 2009.
2. Joint Publication 3-13.4 Military Deception, 26 January 2012
3. JP 3-58 Joint Doctrine for Military Deception, 31 May 1996
4. Велико Петров, учебник Стратегически комуникации, НВУ „В. Левски“, Факултет „А, ПВО и КИС“ Велико Търново 2021, ISBN 978-619-7531-20-6, с. 337
5. В. Быстров, М. Крысанов, Некоторые особенности военной дезинформации за рубежом, Зарубежное военное обозрение № 7/2001, стр. 11-14
6. Сулейманова Ш.С., Назарова Е.А., учебное пособие „Информационные войны: история и современность“, Москва.: Международный издательский центр „Этносоциум“, 2017, с.124
7. Печоров С. Л., О роли дезинформации в подготовке войн и военных конфликтов (По опыту войн на Ближнем Востоке), Военная мысль № 2/1991
8. Фролов Д.Б., Информационная война: эволюция форм, средств и методов, <https://cyberleninka.ru/article/n/informatsionnaya-voyna-evolyutsiya-form-sredstv-i-metodov>
9. Bromberger M. S. Les Secrets de L'expedition d'Egypte. - Paris, 1957.
10. Handel M. Military Deception in Peace and War. - Jerusalem, 1985. - P. 15-16.
11. Лобов В. Н. Военная хитрость в истории войн.- М- Воениздат 1988 - С 156.
12. Barton W. Strategem: Deception and Surprice in War. - Cambridge, 1969. - P. 575.
13. Jerusalem Post. -1967.- 4 June.
14. Landau E. Jerusalem the External. - Tel-Aviv, 1968. - P. 17.
15. Handel M. Military Deception in Peace and War. - P. 11.
16. Jerusalem Post. - 1982. - 17 May.